

Telegrafu Român

Apare Marția, Joia și Sâmbătă

Abonamentul:

Pe un an 32 corone.
Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafu Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nerancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației ziarului «Telegrafu Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Insemnări

Credința noastră

Sânt chinuitor de grele clipele cari le trăim. Le simțim ca veniții, ca încremenite în sufletul dornic după împărăția binelui visat. Mai ales când vedem soarele oscilându-și înzădneț nestatornică campană, cum ridică neamuri stete de pateri și coborâra neamuri mistule de stâlpele ce fac. Florii morții trez alături cu florii reînvierii.

Sânt grele clipele. Trecurul zace povarnic în ele, iar noi suntem dornici de viitor, porniți să vedem ziua de mâine, însemnătatea cu soarele dreptății evanghelice, a păcii lui Hristos.

Neamul omeneșc suferă astăzi cumplit, suferă sub legile lui Dumnezeu și poruncile firi. Suferința aceasta apare gândită ca un act de nămicire, o roșogolire în prapăstie păgânică solbăitice. Și nu e. E numai ispașirea păcatelor. Am vălămat legile binelui pentru înfăptuirea căruia sântem chemați pe pamânt. Am îndrăgii rău, înțenețul și el ni-a înmălat sufletele în sânziuri, cari parca n'au de gând să se mai oșole. Dumnezeu prin căile firi își dovedește dreptatea, răspătând încredința după cuvînta. Tot odată prin suferința aduce cele mai minunate primumeri și scoate binele din robia răului.

Inclinăm spre desnădejde și nu-i drept ce facem. Desnădejdea răsară în lipsa credinței. Și noi vrem, trebuie să avem o credință. Credința că nimic nu se pierde în marea gospodărie a firi. Că Dumnezeu răspătise faptele, vorbele, gândurile și simțirile noastre. Oscar Wilde a așiat adevărul acestu scris cu liere de foc pe podelele și păreții temniței, în care a tot arunca

și la a revelat prietenilor săi în cuvintele: «In gospodăria foarte simplă a naturii nimic nu primește decât ceace da el însuși».

Și neamul nostru a dat, a jerfit mult în lupta desianțuită pentru ispașirea păcatelor și pentru biruința binelui în lume. La hotarele țării, prin munții Italiei, pe razearele Sărbet, printre pietrele Muntenegrului și pe steele întinse ale Rusiă înțioresc din beșug trandafirii și rodiele. Dar nu-s trandafirii și nici rodii, ci sângele inimii vărsat de credințoșii noștri. Ei au luptat vitejește săvârșind fapte mari, fapte slăvite de toți, pentru apărarea gliei strămoșești, a tronului, a stăpânitorului, chip dumnezeesc trimis în lume pentru a judeca după dreptate pricinile neamurilor. Dar faptele de vitejie prin jertfiera de sine sânt cu puțină numai când duhul ce le hotărăște e sprințit pe o înaltă putere morală. Și puterea aceasta morală, care-i temelja faptelor mărețe ale credințoșilor noștri izvoare din umilete și desmoștenite locașuri: biserică și școala românească. Adevărul acesta și conștiința lui clară, ne întărește și asigură nădejdea, că școala și biserica românească și prin ele duhul românesc își va primi răspătarea cuvîntă a jertfelor, creindu-i-se prietnice condiții pentru desvoluarea lui nestavilă, cerută de poruncile firi. Doar răspătarea nu vine dela oameni, ci prin legea naturii dela Dumnezeu, izvorul binelui, al dreptății absolute. Aceasta-i credința noastră.

Asquith despre pace. Asquith, fostul premier al Angiei, într-o vorbire ținută în Manchester cu privire la pace a spus următoarele:

Cu cât sântem mai încrezătorii în biruința definitivă, cu atât mai băgătorii de seamă trebuie să fim la împrejurarea, ca

jerfele noastre nepilduite să nu rămână pierdute, ci să ne asigură o pace curată, proprie să creeze o nouă politică internațională și să robescă cu desăvârșire furile răboiului. Sub «pace curată» înțeleg pacea prin care întreaga lume să-și ajungă scopul, pentru care luptăm noi. Numai o astfel de pace putem încheia, care apără toate neamurile, pe cele mici și pe cele mari deopotrivă în contra poliei de jal, și asigură tuturor dreptul de liberă dispunere.

Presă

Puterea armeei condeului este de mult recunoscută, iar răboiul actual i-a scos și mai mult la iveală valoarea.

Astăzi diplomații, comandanții de armată, împărății și regii vestesc adevărul despre mîrirea și greutatea cuvîntului scris al gazetelor.

Presă de astăzi își are izvorul în ziaristica nemțească. Cea mai veche gazetă săptămânală s'a tipărit la Strassburg în 1609. Exemplul lu urmat în curînd numeroase orașe nemțești: Berlinu, Viena, Francfurtul pe Mein, Colonia.

Pe la 1620 unele orașe mari aveau câte trei ziare săptămânale: Bântuce pe atunci răboiul de 30 de ani, care — am în felul celui de acum — deșteptase mult dorul de citit al oamenilor.

Dar nici veacul acesta și nici cel următor, al 18-lea, ba nici o mare parte din al 19-lea veac, nu s'a bucurat de libertatea comunicării gândurilor, — presă vremii din aceste veacuri eră mult împedecată în discutarea și îlamurirea ideilor. Cenzura își jucă rolul asupritor, de sigur al fel, decât bună oară cenzura de astăzi.

Pas însemnat face ziaristica în momentul, când gazeta săptămânală

se schimbă în zilnică. Foaia săptămânală, de aici încolo, are menirea de a servi interese profesionale sau de petrecere, iar revistele lunare voiesc să împrăștie în cercuri mai largi o cultură științifică.

Prin libertatea de presă se ridică ziarile la gradul unui factor impu-nător.

În țările culte din apus, cu deosebire în Germania, ziaristiții cunosc și păstrează demnitatea condeului. Deși se combat și acolo, după rîmăne de care se țin, tonul lor pădine de obicei la înălțime. Pe lângă toată deosebirea de idei, când pornesc între sine la harță, poartă o luptă de oameni cu adevărat bine năvriți, cari țin în orce împrejurare la formele alese ale vorbelor, precum și la faptul de a judeca obiectiv. Aceasta este țaria lor.

Veninoasele săgeți, — atât de des folosite în presă popoarelor cu o cultură începătoare, — nu sânt mînuite în gazetele Germaniei.

Presă astfel își împlințeș menirea, dacă toată greutatea cuvîntului o în-trebuințează pentru a scoate la lumină adevărul folositor binelui comun.

În timpuri critice, ca cele ale răboiului de astăzi, mai ales trebuie să se ferească — ne gîndim la cele petrecute nu de mult în țara vecină — de a-și amăgi cititorii, sau a-i înșăl-bătăci în pațiile lor. Ziaristiții, scribăriți au oameni de afaceri, sânt acia cari au compromis presa României.

Noi românii de dincoace, pe lângă toată înrudirea apropiată ce o avem cu cei de dincolo de munți, am stat mai mult sub înfrîurirea presei germane. Dacă efectul, din punct de vedere gramatical nu ni-a fost priincios, în schimb la noi, în Ungaria și Ar-

FOIȘOARA

Cîntec de prisoner

— Din anul răboiului —

Căldoarea rîndunel
Trec în sbor spre țara mea,
Și, privind ca dor la ele,
Mă săgeată fatale grău.

Cînd spre casele albite
Sor abate n'al lor sbor,
Le-or vedea că-s năruite
De dușman răsunător.

Și măicața plîngătoare
Va ieși duloasă n' prag:
— Rîndunel căldoare,
Unde-i putai mamel drag? »

Să nu spuneți mamei mele,
Că roa la ruși m'ați văzut,
Că trălesc azi zile rale
Pe pamînt necunoscut.

Doamne sîntă, mă rog Tîe,
Du-mă ear în țara mea,
Du-mă în câmp de bătălie,
Și-mi dau totul pentru ea.

Averea unei reuniuni

— Dări de seamă —

1

În «Bibliotecă meseriașilor români» a apărut sub Nr. 6 broșura d-lui Tordășianu: «Agoniasăa biblică a Reuniunii sodalilor români din Sibiu în timp de 20 de ani».

Este o dare de seamă despre averea reuniunii și expunerea împrejurarilor care au dat motiv la crearea oral 23 de fonduri și 21 legate.

Averea curată e de 47,892 corone și 17 lil.

Această avere, dacă nu întreagă, dar în cea mai mare parte este agnosită creștinește din partea d-lui V. Tordășianu, preșidentul reuniunii.

Trebuie să recunoaștem meritul, ce revine Indoeșbi neobositului prezident, care s'a știut folos de ocaziile potrivite, și a îndemnat și a lucrat vreme de 20 de ani, neluînd în seamă prejudițiile și obstacolele multe ce a întâmpinat.

Eată exemplu glorioș, ce este în stare să facă dragoste desinteresată și munca stăruitoare pentru realizarea unui ideal. Este dovadă vie, că succesul între-

prinderilor noastre depinde în mare măsură dela căldura inimii, dela curătenia muncii ce depunem într realizarea lor.

Oamenii, cari astfel știu lucra, sânt convinși, că recunoștința au să o caute în conștiința proprie de a fi împlinit cu sfințenie datoriile.

Lumea, Indoeșbi astăzi, cum vedem, aruncă banul cu multă ușurință.

Fără voie îmi vine în minte la acest prilej istorioara următoare:

Un negustor foarte bogat din Hamburg chemase odată pe 30 de prieteni la masă.

Soția lui voia să-i ospeteze și cu ceva mîncare rară, neobișnuită în Hamburg: ar fi voit să le poată pune la masă păstrăvi.

Fiind însă în părțile acelea păstrăvii foarte scumpi, — păstrăvii și galbinii, — înainte de a cumpăra, voia să se înțeleagă cu soțul său.

El zise: «Putem face și cheltuiela aceasta; starea noastră ne permite să facem și mai mult, dar eu mă tem, să nu păcătuim; ar fi mai bine să lăsăm lucrul în pace. Cugeți, draga mea, căți oameni săraci și lipsiți putem ajutama cu banii, ce ar trebui să-i dăm pentru păstrăvi!»

Sosind ziua, în care erau chemați

ospașii la prînz, negustorul puse pe masă o tipisecă acoperită.

Pe când mîncau, istoriul prietenilor săli ce avea de gând să facă soția sa, le aminti și de prețul fărâș din cale mare al păstrăvilor. Pe urmă le zise, că s'a scutuit, să le dea un fel de bucate și mai bune.

Și zicînd acestea, descoperi fărîșia și grăi: «În locul păstrăvilor sânt aici 30 de galbinii; vă rog luați fiecare câte unul și-i dați unui sărac. Cred că și d-voastră vă plac mai bine bucatele acestea, decât păstrăvii».

«De bună seamă», răspuseră cu toții într'un glas, iar unul din ei adăuse: «Eu cred că n'am isprăvit cu asta. Ca bucatele să fie și mai bune, așa gîndesc că n'ar fi rău, dacă fiecare din noi ar mai pune un galbin la galbinii din tipisec. În acest fel se vor împărși și mai mult săraci de binefacere, și bucuria va fi mai mare».

Toți cei de față la exemplul și îndemnul acesta purseră câte un galbin în tipisec, iar unul încheie cu cuvintele:

«Cu oarecare bunăvoință și judecătă căt bine s'ar putea face, și căți oameni n'ar putea fi ajuțorți și mîngăiați din banii ce-i dăm fără să ne gîndim pentru ațăia lucruri de prisos și pentru nimicuri...»

deal, nu s'au desvoltat stările de lucruri imposibile, care au grămădit atât nenorocire și rușine pe o țară tânără și exploată, cum este a regelului vecin.

La noi lucrarea ziarelor s'a pornit cu dragoste sinceră de neam, și cu dorul de a ajunge la mai bine și la mai frumos. Calea aceasta s'a bătut cu voință de fier, cu multă încredere de izbândă, și cu bogate jertfe de bani și sănătate.

Răsboul ni-a pus și nouă alte numeroase și felurite piedeci în drum...

Dar, situația actuală nu va dura cât lumea, ba nu mai încapă ideologia, răsboul este pe ducă.

În vederea timpurilor de muncă ce s'apropie, aşezământul umanitar ce-l avem, epitropia *fundațiunii pentru ajutorarea zărilor români din Ungaria* a publicat, în clipa cea mai potrivită, apelul său la duhul de jertfă mai ales al economilor, comercianților și industriașilor, cari prin hâncie și prevedere au obținut rezultate materiale frumoase și neobșnuite mai naționale. Epitropia îi invită să contribuie și să creeze viitorului nostru gazetari o stare «mai suportabilă, decât aceea, sub a cărei povară au succumbat în trecut mulți dintre cei mai talentați purtători ai condeului... Căci: «Cine ce dă, lui își dă».

Sub impresia acestui călduros apel al epitropiei *fundațiunii zărilor* am ținut să spunem adevărurile de mai sus.

Cuvântul Maiestății Sale

În viorba Sa din 27 Sept. a Maiestății Sale domnitorului Carol, roștă la sozirea celor 400 de copii veniți, veniți cu vaporul de cătră Budapesta spre Viena, a zis următoarele:

Răsboul care durează de patru ani trecuți, și al cărui sfârșit grabnic îl dorim cu toții, a pus sarcini uriașe pe umeri locuitorilor. Purtam suferințele acestea în convingerea, că nu dorim altceva, decât să putem trăi cu toții în pace și neturburați pe pământul patriei noastre. Toți cetățenii simți, că Eu și Împărăteasa regină consimțim din tot sufletul cu dânsii, și întreg gândul nostru se îndreaptă într'acolo, ca prin ajutorul lui Dumnezeu să *amănțese popoarele mele de încercările noastre și să le asigure puțința unei existențe bine întocmită.*

Cât bine s'ar putea face, dacă am avea inimă cu adevărată iubire de oameni. Nădăduim că doară acest răsboul cumplit să ne schimbe cu vremea, și în locul urei să se sălășuiască în inimă răvnă de a lucra și pentru alții, nu meru pentru noi.

Felicităm reuniunea sodalilor pentru prezidentul ei harnic, căruia, îi dorim încă multe zile senine, tîrse și străluciri, ca să împlinescă frumoasa operă începută. N.

II

În aceeași materie se scriu în revista dela Geogiu, *Convorbiri Științifice*, următoarele așteptări, sub titlu: *Cam se realizează progresul?*

Prin activitatea oamenilor pșionași, străturări până la îndărătnicie în practicarea binelui.

Nu mai așa ne putem explica bunăoară activitatea dîi Victor Tordășianu. Nu e vorba de activitatea d-sale oficială ca exactor arhidiecezan, ci de activitatea i-extra-oficioasă, ca prezident al Reuniunii de înmormântare, ca secretar al Reuniunii de agricultură, și îndeosebi ca prezident al Reuniunii sodalilor români sibieni.*

* Vezi Bibliotecă meseriașilor români Nr. 6; Așezământul bănească «Reuniunii sodalilor români din Sibiu în timp de 20 ani». Dare de seamă de Victor Tordășianu, prezident.

Nr. 9400 Bis. 1918.

Act oficial

Direcțunea societății *Crucea roșie* cu data de 12 Sept. a. c. Nr. 24257, mulțumește Consistoriului pentru suma de Cor. 3857-22. colectată pentru alinare durerilor ostașilor răniți în răsbol și cere a se aduce aceasta la cunoștință publică ca mulțămia organelor noastre parohiale, prin mijlocirea cărora s'a făcut colecta.

Aducem această cunoștință tuturor celor interesați.

Sibiul, din ședința Consistoriului arhidiecezan, ca senat bisericesc, ținută în 11 Septembrie 1918.

Vasile Mangra m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar.

Criza guvernului din Germania. Cancelarul imperial, contele Hertling, și secretarul de stat Hintze au fost în 29 Septembrie la marș cartier general german. Din izvor autorizat se anunță, că împăratul Wilhelm a primit demisiunea cancelarului. Este probabil, că se va forma acum un guvern democratic.

În autograful, prin care împăratul Wilhelm primește demisiunea cancelarului, zice următoarele: Doresc, ca poporul german să colaboreze mai cu efect decât până acum la hotărârea sorții patriei noastre. Voința mea este prin urmare, ca bărbații cari se bucură de încrederea poporului, să participe în măsură întinsă la drepturile și datorile guvernului. —

Cine va fi viitorul cancelar imperial? Se pomenește următoarele nume: Bethmann-Hollweg, Balow, — amândoi au mai fost cancelari, — apoi Solf, Payer, Fehrenbach și Brockdorff-Rantzau.

Tările neutrale și pacea. Ziarul olandez *Alte Handelsblad* scrie:

Înainte de a ne pută roși judecata asupra situației create prin întâmplările din Bulgaria, trebuie să așteptăm rapoarte mai amănunțite. Pasul făcut de guvernul lui Malinov este de importanță deosebită. Germanii n'au avut niciodată luptă despre Bulgaria, care a intrat în acțiune ca să și realizeze anumite aspirații naționale, și nu din însuflețire sau prietenie pentru Germania. Când bulgarii și-au realizat în parte scopurile, și au văzut că nici prin mijlocul pterilor centrale nu pot ajunge țelul, și-au schimbat dispoziții. Pacea dela București, care n'a dat Bulgariei tot Dobrogea, și provocat căderea lui Radostavov; ar urmă-

Nu poate avea structură sufletescă de toate zilele omul, care pentru înfățirea materială a societății meseriașilor, nu pregetă să cerșească, la vremea convenirilor sociale, cu pâlnia purtată dela om la om, «câte un ban de orfan». Publicul mare împinpină la început cam cu zîmbet disprețuitor apucătura nouă, dar mai tîrziu se împacă cu ideea și reclama el însuși adunarea de crețari cu pâlnia, căreia la statul iscusitul om compactor Petru Ilies, care a confecționat însuși o pâlnie de tînchea, i s'a dat numirea de tot potrivită și proprie de a stoarce pinosae: «Pâlnia Dumnezeu vede». Resultatul acestei pâlnii fermecute a fost vore 2000 corane.

În 6 Iulie 1900 dl Tordășianu cu 6 prieteni ai săi, prin contribuții de câte 20 bani, în total 140 bani, întemeiază fondul de 20 bani, numit și al Halei de vânzare.

La 31 Decembrie 1917 starea acestui fond era de Cor. 38.99475 Sdravîn progres.

Multe din cele 23 fonduri, specificate în broșura interesantă despre Agoniașea bănească a societății, sînt întemeiate direct de dl Tordășianu. Și aproape toate fondurile și legatele au fost alimentate prin îndemnul și strălucita neobostă a d-sale. La 31 Dec. 1917, Reuniunea meseriașilor dispunea de 22

torul său, Malinov, are simpatii pentru In-telegeri. Armata bulgară lînd bătută acum, bulgarilor se năzuesc să mîntuească ceea ce mai poate fi mîntuit.

Știrile răsboului

Între Reims și Verdun s'a pornit de noue ofensiva învernată a francezilor și americanilor. În același timp au reluat și englezii încercările de a sparge frontul în direcție spre Cambrai. Navaia infanteriei se dă și acum sub scutul de *tancuri* și foc de artilerie. Frontul german este împins îndăr, în mai multe locuri; însă spargerea lui n'a isbutit.

Din Sofia se comunică ziarului Az Est, că tratative de armistitiu și de închețarea păcii între Bulgaria și Intelegeri au avut succes. Bulgarilor primesc condițiile puse, și tratativele își pot lua începutul.

Cu toate acestea, după ziarele din Berlin dela 1 Octombrie, regele Ferdinand al Bulgariei a trimis atât împăratului Wilhelm, cât și monarhului Carol, o telegramă, în care li asigură despre credința sa de aliat.

Situația politică

Infrângerile suferite de armata bulgară au stărnit puterence valuri și în politica internă a țerii noastre. Premierul ungar, Wekerle a convocat imediat după luarea știrii privitoare la împrejurarea că bulgarii cer sistarea ostilităților — pe miniștrii cabinetului său de consiliu. Aici a lămurit situația creată de evenimentele din Balcani. Nu s'a mulțumit numai cu atât, ci a ținut să lămurească și partidele politice prin căpeteniile lor. Presa a dat comunicate oficiale pentru linișțirea publicului.

Contele Stefan Tizza a declarat în clubul partidului muncii: «Puteam fi linișțiti, în credința că chestiunea balcanică e deslegată conform dorințelor noastre, și iată ni s'a creat pe neașteptate o situație nouă. În clipita aceasta pe lângă măsurile militare ce-le-am luat, lucrul principal e și ca nașluna să nu și piardă puterea morală și sîngele rece. Aceasta e singura cale pentru a ne apăra în contra atacului mării și mari și pentru a promova cât mai mult înfățurarea păcii.»

Eroi morți pe câmpurile de luptă din Ardeal

După respingerea armatei române din Ardeal comandîndu-militară germană, în Intelegeri cu conducerea armatei noastre, a trimis la Sibiu mai mulți ofițeri din statul Inglezesc spre a construi cimitirele potrivite pe seama eroilor căzuți pe câmpurile de luptă de Ardealului.

Un corresponsal al ziarului Budapestei Hirlap a avut o convorbire cu căpitanul de inginerie Hans Kurt, care a spus următoarele cu privire la construirea cimitirelor:

S'au înființat coloane de exhumare mai ales din oameni, cari au luat parte la

fonduri cu avere totale de Cor. 63.378-14 și de 18 legate cu 5,297-71
au în total de a vere de Cor. 68,675-85 plasată parțial în casa Reuniunii din Strada Bruckenthal Nr. 17.

Am merge pe departe, dacă am cerca să repetăm datele interesante privitoare la înființarea, înființarea și menținerea fondurilor și legatelor, amintite în broșura dîi Tordășianu. În schița prezentă fixez numai strălucina d-sale, însuflețirea pentru binele obște. Distractori în fi avut și va avea. Dar nu prin bărfeli și cărtoceli progresează lumea! Mizerii va fi suferit și va suferi, din partea celor mici de inimă și de minte. Dar nu pe răutățile celor ignoranți se poate întemeia societatea! Sufletele mici, pigmeii răutăcioși al neamului, se osîndesc pe sine înșși. Să nu le dea Dumnezeu ce dorește el altora!

Sufletele alese, entusiaste, lucrează mai departe, în direcțiile apucate. Ne trebuie lucrători în toate părțile. Și în special căte un dl Tordășianu ori câte un dl Precup, n'ar trebui în toate centrele cu meseriași de ai noștri.

luptele din Ardeal, și astfel știu cel puțin aproximativ, că după încetarea luptelor unde a fost îngropăți cei căzuți.

Cu toate acestea munca de exhumare era anevoioasă acolo, unde cel căzuți fusese îngropăți prin munți, mai ales la granița Hunedorei și a Sibiului.

Într'un an și jumătate s'au exhumat aproape 30 mi de soldați morți, mai ales soldați dușmani. La cei morți firește nu se face deosebire între dușman și prieten: toți sînt tratați cu aceeași pietate.

Înainte de începerea lucrărilor de exhumare, am procurat lista celor căzuți și celor dispăruți.

Lista celor dispăruți a fost necesară, fiindcă cu ajutorul ei s'a constatat, că unii dintrii dispăruți sînt deja morți, ceace e de însemnătate să se știe mai ales din punct de vedere al moștenirii. Bunăoară, s'a aflat în pasul Surdicului un mormânt coman, în care zăcea și un locotenent german. Am avut cunoștința din listă, că în înutul acesta a dispărut un locotenent german. I-am căutat deci semnul de identitate, pe care dușmanii germani îl poartă aîrnat de un lanț la pept, și am constatat, că locotenentul dispărut e identic cu cel aflat în mormântul coman.

Acum cel puțin știu soția lui cu siguranță, că a murit, căci mai înainte știind că nu dispăruse l-a căutat prin România și Rusia, fiindcă comăni au predurătorilor prieteni mui.

Pe seama eroilor căzuți în Ardeal s'au pregătit opt cimitire frumoase: în apropiere de Petroșni, Sibiu, Brașov, Cezdău-Șorbie, și Ciuc-Sebea.

Prezarea oficială a cimitierelor va fi în Octombrie a. c. Cimitierele au exterior grav și împunătoare.

Mormântul fiecărui soldat e însemnat cu un semn făcut din fier; iar înființarea externă a cimitierului e promovată și de frumusețea naturală a înjururilor din jurul cimitierelor.

Lupte aeriene cu italienii

Secția maritimă a ministrului de răsbol imp. reg. comunică următoarele:

Fiindcă în zilele din urmă s'au vădit foarte frumoase, aeroplanele austro-ungare în jurul Adriaticei au desvoltat o vie activitate.

O grupă a aeroplanelor noastre, în noaptea spre 19 Sept. a. c. a atacat cu succes stabilimentele de aeroplanel din Veneția ale italienilor și tabăra numită «Stabilimentul Balnear» din apropierea deltei râului Piave.

Aeroplanele s'au apropiat mult de pământ, și astfel hăa stațiunile de aeroplanel Vignole, de lângă Veneția, a fost nimerită în plin. Aeroplanele după aceasta s'au întors fără pierderi.

În noaptea spre 20 Septembrie mașințele noastre de sburau au atacat stabilimentele întinse din portul dela Valona, au aruncat bombe asupra unor lucruri luate bine la ținte, au împușcat cu succes asupra tunurilor de apărare, și apoi s'au întors.

În cursul nopții s'au înființat aeroplanel dușmani, care n'au înștit și în ziua următoare.

Dusmanul a fost foarte activ atât la miază-noapte, cât și la miază-ză. După atacul îndreptat asupra Venei, italienii au vestit lumii că aeroplanele lor au dobândit mare glorie. Dar evenimentele care au urmat de atunci încetează, au dovădi, că lauda italiană departe s'a dovedit. Căci atacurile lor se îndreptau asupra unor puncte mai puțin sau de loc apărare, decât nesemnate din punct de vedere militar. Însă nu se așteptau la contra-atac efectiv din partea noastră, aeroplanele italiene sburau în jurul nostru. Astfel s'a dovedit, că italienii țin mai mult la asigurarea persoanei lor, decât la îndeplinirea însărcinării primite.

Aeroplanele italiene au aruncat bombe în 11 Sept. 1918 asupra orașelor San Giovanni di Medusa și Alessio. Bombele au rînit câteva oameni și au cauzat pierdere de materiale însemnate.

În 12 Septembrie 1918 au apărut mai multe aeroplanel dușmane asupra orașului Daruzzo, dar n'au cauzat nici un fel de pagubă.

În 15 Sept. a apărut un aeroplan dușman asupra Poiei și a aruncat 10 bombe asupra înființării noastre. Fără nici un rezultat. În aceeași zi tunurile noastre apărătoare au pușcat un aeroplan dușman în jurul orașului Fiume. În aeroplanel era un singur aviator, un locotenent, care a fost prins. Tot în ziua aceea după amezai un aeroplan dușman s'a arțit asupra Parenzei, dar zădărnice a aruncat bombe.

În 15 Sept. 2 aeroplanel au atacat insula Pogo. Au aruncat bombe, care au rînit grav pe un copil și au stricat trei ca-

Un grup mai mic al aeroplanelor noastre s'au înălțat în 17 Septembrie cu un număr mult mai mare de aeroplane din numărările parter nordică a Adriaticii. Dar aeroplanele dusese n'au obținut nici un rezultat, care ale noastre s'au înnoptat fără pierdere.

Șase aeroplane italiene au atacat în 19 Sept. orașul Durazzo, alte șase aeroplane înșula Gossolo, aruncând bombe de calibru mare. Italianii încă n'au raportat despre aceste întreprinderi, dar e de presupus, că comunicările dusmane vor raporta, despre scuturarea de vapoare și izbucnirea de fum. Fapt este, că n'au cauzat nici un fel de pagubă.

Înainte de aceasta, în 17 Septembrie, 12 aeroplane terestre engleze și cinci aeroplane italiene maritate au aruncat bombe asupra orașului Durazzo. Un soldat și doi albanzi au fost omorâți.

Un grup de aeroplane dusmane, compus din 5 unități, a zburat în 19 Sept. Aeroplanele au vrut pe la amezi la o înălțime de peste 5000 metri și au aruncat 32 bombe: o parte a bombelor a căzut în apă, celelalte abera au deteriorat câteva case particulare. Incolo nici o pagubă.

Cu toate acestea, Italianii au raportat nu numai că în urma atacului s'au făcut sermuri în Italia, ci și că au făcut sermuri în România și în Polonia.

Nu putem să reproșăm dușmanilor noștri dacă din când în când își plasează pe la noi câteva bombe. Dar în loc de-a face câteva găuri în pământ și a deteriora case particulare omorându-ne răzând călăvia încoloz nevinovați, mai bine ar face să pună paza grăii lor și să nu se laude la lume cu viziile aviatorilor lor.

Ungar și maghiar

— O deosebire —

Zarul din Viena *Fremdenblatt* scrie: Cunoaștem de câteva zile hotărârea ministerii austriece din 1 Iulie 1918, prin care se statorește și în mod oficial deosebirea între cuvântul *boem* și *ceh*. De aici încolo nevoștri și boemii ar să se aibă treburile-zecă ca termen *geografic*, iar expresia *ceh* pentru a arăta caracterul național.

Astfel, în viitor certificatele școlare nu vor mai vorbi despre „limbă boemă”, ci „limbă cehă”; consilierii școlari în Boemia și Moravia nu se vor mai deosebi în inspecții germani și boemi, ci cca germani și cehi ș. a. m. d.

În sfârșit s'au convins și căpeteniile noastre, că trebuie să se pună o stavilă falsificării și încurcării de limbă. Când precum în Austria se vorbește sau nemțește, sau ceheste, polonește, ritenește, slovenește, italianește sau sârbește, dar nu austriecește, tot asemenea în Boemia nu se vorbește boemește, ci sau nemțește, sau ceheste.

Urmează, în mod analog, să ne decontăm de câteva accepțiuni deosebite și încurcătoare *ungar* și *maghiar*, și să întrebăm pe cel dintâi ca termen politic geografic, era pe al doilea ca termen pentru limba unui popor. Căci nici în Ungaria nu se vorbește o limbă ungară, ci sau maghiară (ungurească), sau germană, sârbă, slovacă, română, rutenă, sau croată.

Va să zică, putem vorbi despre țările coroanate ungare, despre buનીțățile vinei-urugare; dar nu vom mai avea la universitatea din Viena lecturi de limba ungară, ci numai de limba maghiară, articole de literatură ungară și limba ungară din lexiconul de conversație Meyer va trebui să poarte titlu corect de literatură maghiară și limba maghiară.

Guvernil ungar nu va face, cum făcuse dieta boemă de la 1861, care vocea să înceteze asupra întrebărilor corecte a cuvintelor germane.

Maghiarul este prea mândru și prea cavalier, decât să voacă a deșteptă credința în oamenii încauți, că Ungaria este locuită numai de maghiari, și că fie care ungar este maghiar.

Dela state

— Înnoimântarea unui preot —

În 8/21 Septembrie a. c. am petrecut la celălalte ceterne pe părintele sosebit, înecărunt și apăsător, în v. 71. V. v. în v. vieții sale pământești și 42 ani și activității sale preoțești, — pe Nicolae Enă, parohul din Telina, în protopopiatul Sigheșoarei.

Om venerabil, pe care tot jurul îl cunoștea, a fost părintele Enă.

Deși bătrân, alerga totuși bucuros la orice lucru în care consideră a depărtări sau a la pede.

Ca bărbat din generația veche, era

simpu la vorbă și la port, dar bogat în întelepciune și însușețit pentru tot ce era românesc; lesne iertător, curajos și hotărât în fața greutăților împreună cu înfrigurarea unei numeroase familii.

Biserica cea mai spațioasă și mai impunătoare din tractul Sigheșoarei, împreună cu scoala nouă și încăpătoare, vestestă vrednicia popularului și în deosebii a conducătorului său neobosit.

În ziua înnoimântării, care era și praznicul „Sf. Mariei micii”, publicul din țară, în mare număr, intelectual și popor, s'au adunat pentru a da ultima onoare preotului înecat din viață.

Înnoimântarea s'a făcut la orele 12 din zi, prin căminul Ioan Hertogaș din Daia-Șeșească, Valer Cosma din Iacșodior, Ioan Greceanu, preot militar afară de serviciu (saroh în Lovnic), Andrei Moldovan, preot militar, din Hendorf, Iile Păstina, din Criț și tânăr paroh Miron Neagu din Retisdor.

La finea prohodului, panicerul l'a ținut parohul Ioan Hertogaș, scoțând la iveală rodnicia lui activiste, iar la moartmânt l'a părentat subscrișul în numele celorlalte tractuali.

Îl deplâng; soșit, cu multă fii și nepot. Dorindu-l din inimă, țării și băștinei, ne despărțim de răposatul Nicolae Enă, cu strămoșescul: „ Dumnezeu să odihnească cu dreptii.”

Andrei Moldovan
preot militar.

II

Sfințirea de biserică

În timpurile extraordinare de astăzi, poporul român din *Blajii* a avut o zi de bucurie și de mare însemnătate. Duminecă, 9/22 Septembrie a. c., la sfârșit biserica noastră pictată adevărat de biserică: Nicolae Baciu din Agărbici și Lazar Văslu din Săliște.

După inscripția veche, dela așa la intrare, biserica s'a edificat în 1700, va să zică cu 128 de ani înainte de astăzi. Zăgrivă s'au tot atunci ori mai târziu, nu se știe.

Pictura veche a bisericii, în timpul din urmă, s'a fost șters și stricat. S'a ivit deci trebuință să se zăgrăvească din nou. Buul Dumnezeu n'a rănduț nou, celor de acum, — lucrul acesta. Astăzi mulțimiile Domnului o vedem curâș împodobită, frumos și cu mult gust.

Actul sfințirii l'a săvârșit Prea O. D. protopreșbiterul tractual: *Romul* Mica, cu asistența prohodului local Zachei I. Sasu.

După stropire cu apă sfințită, părintele protopri prin o vorbire acomodată și ascultată cu mare atenție de mulțimea popularului adunat, a arătat însemnătatea bisericii, punind la inimă popularului grija și cercetarea lăcașului sfânt, care n-ia fost totdeauna scut în atâtea veacuri triste, prin căte am trecut noi, poporul român.

Mai pune la inimă credințioșilor ascultarea de mai marii noștri, împlinirea po rucilor bisericești și civile, iubirea de aproapei, ca astfel pace să avem între noi. Laudă credința popularului nostru, care pune pe aș și interes pe sf. biserică; și doarete ca preș și fie și în viitor. Poporul credințios și sfințit.

La urmă vorbeste scurt și cuprinzător prohodul Zachei I. Sasu, simțindu-se fericit, că a stăt în fruntea unor credințioși, care îl ascultă întru toate și fac prin aceasta ziile bătrânelor sale ticințe și măngăiate. Z.

Știrile zilei

Înnoimântarea anului școlar 1918/1919 a se minar. Sămbătă în 15/28 Septembrie a. c. fiind ziua Sf. Mucenic Nicita Romanul, parohul seminarului „Andrian”, s'a oficiat în catedrală sfântă liturgi și învoarea. Dublul sfârșit, notificând P. C. S. arhimandritul — director seminarului, Dr. Eusebiu R. Roșca, asistat de profeșori profesori semina: Dr. V. Stan și T. Popovici, precum și de diaconii Dr. Oct. Cosera, secretar consistorial.

După serviciul divin, adunându-se elevii în sala pentru festivități a Institutului și fiind de față comisarul consistorial P. O. D. N. Ivan, Dr. G. Proca, precum și dl comisar ministerial Barabăș Endre și toți profesori, a urmat înnoimântarea noului an școlar prin o vorbire corăponzătoare rostită de P. C. S. A părintele director seminarului Dr. Eusebiu R. Roșca.

Un chilogram de carne P. 5 coroane. O ordoanță guvernului a urcat prețul unei mii metriche de napi de zăhăr la 14 cor.

Conducătorii fabricilor și guvernul tractează acum în discuție, ca preț un cor și 5 cor. zăhăr să se urce la 5 cor; și acum e 3 cor.

Dela școlărele contracte române din Brașov. Până acum s'au înscris:

a) la gimnaziul: cl. I 56 elevi, cl. II 53, cl. III 37, cl. IV 35, cl. V 23, cl. VI 25, cl. VII 22, cl. VIII 14, total 265;

b) la reale: cl. I 46, cl. II — III 10, cl. IV 6, total 62.

c) la școlă comercială: cl. I 48, cl. II 40, cl. III 19, total 107.

Înnoimântarea festivă a anului școlar s'a făcut Duminică, în 22 Sept., prin serviciul divin, întru înnoimântarea Sf. Nicolae, care a participat elevii și profesorii. — Excursia obișnuită în Poiană s'a ținut cu elevii școlărele comerciale Joia trecută, iar cu elevii școlărele medii în 20 Sept. Ambele excursii au fost favorizate de timp favorabil.

«Lumina» institut de credit și economii în Sibiu, își urca capitalul societății dela Cor. 600.000.— la Cor. 1.000.000.— evenimentul 1200.000.— Conform prospectului publicat, condițiile sunt: suma emisă, în avantajose: Neacionarii primesc o acțiune nouă cu Cor. 200.— nominal, plus Cor. 100.— taxa de emisie. Plătirile se pot face în rate: de fiecare acțiune, la 1 Noembrie a. c. — Cor. 60, iar la Februarie, 1 Mai și 1 August, câte 1919 etc. Cor. 50.—

Recomandăm călduros publicului nostru să participe la noua emisie a «Lumini», care este un institut cu afaceri solide, și merită să fie sprijinit și pentru mizeria culturală ce a luat asupra sa.

Constituți. Societatea de lectură «Andrei Șaguna» elevilor Seminarului arhidecezan «Andrian» din secțiunea teologică, pe anul școlar 1918/19 în 16/29 Septembrie a. c., sub presidium I. P. Z. Sale Dr. Eusebiu R. Roșca, archimandrit, director seminarului, s'a constituit astfel: President: Dr. S. Dragomir, prof. sem. Vicepresident: T. Cucuian c. III, Notar I. I. Sintion c. III, Notar II L. Copaceș c. I Casar. O. Savu c. II Controlor L. Maximilian c. III, Bibliotecar: P. Tânăsou c. III, Vicebibliotecar: D. Pavel c. I, Econom: I. Ștefan c. III. Comitetul literar s'au ales: N. Boboc, C. Cirtica ș. C. Rociu din cursul I; S. Bancu, C. Bărsan și G. Muntean din cursul II; O. Oniciu, N. Vracliu și O. Vracliu din cursul III.

† Nicolae Enă. Primitiv următoarele: Preotul *Nicolae Enă* din Telina (Pustacina), tractul protopreșbiter al Sigheșoarei, după lungi și grele suferințe, împărțit cu sf. taină ale muribundilor, a înecet din viață în 6/19 Septembrie dimesnata la ora 12 în st. 77. După un răboș lung și teribil, săle căsătorii și proești. — Rămășițele pământești ale neuitatului nostru soț, tată și moș, s'au așezat spre vesnică odihnă Sămbătă în 8/21 Septembrie la ora 1 p. m. în grădina lângă sf. biserică din Telina. — Căci țărâna noastră și amintirea veșci binecuvântată.

Jamnic familia.

Lenin a participat la o adunare. Se vestește din Petersburg, că Lenin s'a însăntătoșat deplin și în 19 Sept. a participat la o seștiță a sovietului comisariilor populari.

Legionarii poloni grații. Maiestatea Sa, cum se anunță din Viena, a chemat la sine Vineri pe preziditul clubului polon, *Terzij*, pe deputatul polon al camerei imperiale *German* și pe membrul casa seniorilor *Bunskul*, și li-a adus la cinștință, ca a ordonat sistarea deplină a procesului dela *Sighetul Maramureșului* împotriva legionarilor poloni; cu toate că purtare soldașilor accuzați nu este scutită de responsabilitate, codul penal militar, totuși având în vedere numeroase probe de mare curaj al polonilor, precum și jertfirea de sine dovedită pe câmpul luptei și îndărătul frontului, domitoriilor foștindu-se de dreptul său de grațiere, s'a hotărât la acest pas n'a deșteptă că raportul de până acum al popularului polon față coroană va rămâne neschimbat și de aici înainte.

† Veronica Stoica n. Gungar a înecet din viață Sămbătă în 28 Septembrie a. la orele 4 1/2, în 41 în 32-let. În ea etajii și al 15-lea al căsătoriei. Împărțită fiind cu sf. taină. Rămășițele pământești ale decedatei s'au așezat spre odihnă vecinică Duminică în 30 Septembrie în 3 a ore p. m. dela locușiuțul din Sibiu, tracta Măcelariilor Nr. 30 în locul cimitir orășeneș, după ritul bisericii gr. cat. Odihnească în paceri.

Adunarea ordinară de toamnă a comitatului Sibiuului se va ținea Luna, în 14 Octombrie n. 1918.

Opt sute de concerte. Ziare bulgăreșe scriu, că în jur de 800 concerte vor fi date în sala de doteșbitorilor localității din capitală nu mai puțin de 800 concerte.

Cum se apără în străintătate împotriva boala spaniolă. În zilele eviectene se publică interzicere de amănunte despre felul cum să apără locuitorii orașelor Bern, Geneva și Lausanne în contra influenței spaniole. Iatăde că s'a declarat boala epidemică, consiliul federal elvețian a oprit orice fel de intrării în masă, în canteoane, unde în artăde boala s'au înscris cădând toate teatrele, concertele, școlărele ș. a. chiar și bisericile. În sanatoriile elvețiene le vestea boala spaniolă, s'a pus pe mizeria de noapte a fiecărui pacient o stică cu soluție de kali-brommangan și sub control medical s'a purtat de grijă, ca bolnavii să garăzeară de trei ori în zi. În scurt timp, de câteva săptămâni, epidemia din Elveția a înecet. Faceți alți țări tot așa.

De 70 de ani. Duminică, în 29 Septembrie, s'a serbat aniversarea de 70 de ani a nașterii sale celebrul bănăreț *Ford*, apostolul absteninței și al igieniei sociale.

Camera advocațală din Sibiu.

Nr. 52—1918 C. a.

Tariful advocațoral

privitor la cauza de cartea fonduară

Prețul lucrului:

I. Pentru contractele de vânzare-cumpărare și infaburarea lor, din care 2/3 revine pentru contract și 1/3 parte pentru intabulare, — afară de spesele efective, (timbru, porto etc.) se calculează după valoarea obiectului și face:

Până la valoarea de K 100	...	K 12
Dela K 100—200	...	18
" 200—500	...	25
" 500—1000	...	35
" 1000—1500	...	40
" 1500—2000	...	45
" 2000—3500	...	55
" 3500—4000	...	65
" 4000—4500	...	70
" 4500—5000	...	80
" 5000—7000	...	90
" 7000—10000	...	110
" 10000—15000	...	120
" 15000—20000	...	140
" 20000	după plus 1/2%.	

II. Pentru cererile de *intabulare* — *penalul*, de *prenotare* ori *extabulare* — afară de spesele efective:

Până la valoarea de K 100	...	K 10
Dela K 100—200	...	12
" 200—500	...	20
" 500—1000	...	25
" 1000—2000	...	35
" 2000—3000	...	40
" 3000—4000	...	45
" 4000—5000	...	50
" 5000—10000	...	60
" 10000—20000	...	80

Peste K 20000 după plus 1/4%.

Pentru obligațiuni și civile de tabulare:

După suma dela K 1—200	...	K 3
Dela K 200—1000	...	10
" 1000—5000	...	20
" 5000—10000	...	30
" 10000—20000	...	60

Peste K 20000 după fiecare K 5000

Incepând în V. Pentru epistole de solicitare ori avizuri simple în chestii:

Până la K 2000	...	K 5
" 10000	...	10

Peste K 10000 de fiecare K 5000

incepute căte K 2.

Restringerea concurenței necinstite:

§ 1. Taxele fixe în acest tarif sânt a se tractă ca minimele, prin armare este interzisă a răspunde sau să se pună de numai în *acces* form. Dar, ca «urda» Turda, și cu critica la adresa celor doi, se discuta între oameni camplății la vorbă.

§ 2. Observarea în întregime a accușii tarif — valabi cu ziua de azi — este pusă sub paza cinștel celorlalte advocațori.

Acest tarif a fost primit de comitetul Camera advocațorală din Sibiu, în seștiță sa ținută la 14 Septembrie 1918.

Dr. Bordan m. p., Dr. Bruckner m. p.,
prezidential Camerii, secret. subst. al Camerii.

Posta observărilor

Dint I. St. în B. Observările dr. nr. 9 sânt generale. Nu se pomenește nici o nemă, însuși zică, că sânt «bune, frumoase și foarte la foc». De asta ne pare bine și răspuns s'au putea da numai în *acces* form. Dar, ca «urda» Turda, și cu critica la adresa celor doi, se discuta între oameni camplății la vorbă.

